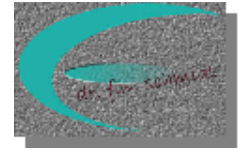

Histo-visie

Van vestingwerk naar Bolwerk

Hasselt is tot 1809 een vestingstad geweest. Eind zestiende eeuw had Adriaan Antonisz van Alkmaar een modern fortificatieplan ontworpen. De muren die tot dan toe de stad hadden verdedigd tegen kwaad-

een eventuele vijand zijn geschild dichtbij de muren en wallen van de stad kon opstellen, was daarbij de aanleg van bolwerken aan te bevelen. In het ontwerp van Antonisz was een aantal opgenomen. Van bovenaf bekeken geven ze de stad een stervormig aanzien. In de plattegrond van Hasselt is dit nog steeds goed te zien. Zeker als gekken wordt naar het niet aan de waterkant gelegen deel.

Begin zeventiende eeuw werd met de aanleg begonnen. De aanlegkosten werden voor de helft door de Generaliteit betaald.

Deze genereuze geste kwam voort uit de angst voor de oprukkende Spanjaarden. In 1605 viel Oldenzaal in hun handen. Daarmee dreigde het front zich naar het westen van Overijssel te verplaatsen. De aanleg van versterkingen was

dus bittere noodzaak. De eerste krachtproef die het kreeg te doorstaan kwam niet van Spaanse kant, maar van de zijde van Zwolle en Kampen. In mei 1656 vuurden beide steden meer dan 700 schoten op Hasselt af. Een oude man en een jongen werden dodelijk getroffen. De schade was echter aanzienlijk. Ze was zo groot dat na drie dagen de stad zich overgaf om verdere vernielingen te voorkomen.

In 1672 had een tweede krachtproef kunnen volgen. Maar verlaten door haar verdedigers en voorzien van amper geschut, gaf de stad zich zonder slag of stoot over aan de bisschop van Munster.

De laatste confrontatie volgde in 1787. Wederom werd de stad door Zwolle belegerd. Hasselt vormde toen samen met Steenwijk een orangistische enclave in het

willigen van buiten, bleken niet meer afdoende te zijn. De geschutskracht van legers was zodanig toegenomen, dat muren geen barrière meer vormden. Aarden wallen bleken veel effectiever te zijn. Om te voorkomen dat

overwegend patriottische Overijssel. Ook nu moest de stad buigen. Opmerkelijk dus dat de kostbare verdedigingswerken meer tegen 'vrienden' dan tegen vijanden is ingezet. Na 1809 begon dus de ontmanteling. Van Lodewijk Napoleon kreeg het stadsbestuur toestemming om de vestingwerken gedeeltelijk of geheel te slopen en het vrijkomende deel in wandelparkjes om te zetten. De herbepanting geschiedde veelal in de toen in zwang zijnde Engelse landschapstijl. Vanwege de ligging vormde het heringerichte gebied een fraai stukje natuur. Een rustpunt niet ver verwijderd van het hectische stadsleven. Het nodigde tot wandelen uit. Hier vond men nog frisse lucht. Dat in tegenstelling tot het voormalig omwalde ge-

bied. Stank en rook bleven daar veelal door gebrek aan doortocht hangen. Na de afbraak van de stadspoorten werd dat wel wat beter, maar het was nog steeds verre van ideaal. De poorten die de markering van stad en omgeving vormden, waren overbodig geworden als verdedigingsmiddel. De hoge onderhoudskosten versnelden hun sloop. Met een hek kon men hetzelfde effect bereiken. Ook de grachten werden niet gedempt, want in de waterhuishouding van de stad speelden ze een cruciale rol. Doorstroming van water

en lucht was bepalend voor de gezondheid van het door wallen en grachten omzoomde gebied.

aan de familie Van Stolk. In 1924 werd het door mevrouw Van Stolk na het overlijden van haar man aan de gemeente

Geen wonder dat stedelingen graag een stuk grond aankochten op de voormalige bolwerken. Ze legden er tuinen aan en er verschenen thee-huisjes. Hier bracht men bij goed weer veel tijd door. Door vererving bleef het vaak langdurig in familiehanden. Zo ook het gebied van het huidige Bolwerk. Na tientallen jaren familiebezit te zijn geweest werd het geheel echter in 1917 verkocht

geschonken. Deze stelde het park voor het publiek open.

Bronnen:

Het Van Stolkspark, Hasselt *Historiael*. 3 jrg. nr. 1, p. 10 en 11).

A. van der Woud, *Het lege land. De ruimtelijke orde van Nederland 1798-1848* (Amsterdam 2010).

Jacoline de Jong en Greta Zikken, *Bomen op het Bolwerk* (Hasselt 1996).

